Ч. 92 (12.458). Львів, вівторок 29. квітня 1930. Pocztowa opłata zapłacona ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

Редакція і адміністрація: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. — Рукописів не звертається.

Передплата в краю: Місячно 5·00 зол., Чвертьрічно 15·00 „, Піврічно 27·50 „, Річно 55·00 „. За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-43. Друкарні: 29-26. — В справі оголошень звертатися до адміністрації. — Ціна одного примірника 25 сот.

У хаосі поголосок.

Надзвичайна сесія, нові вибори чи замах?

Саме круглий місяць від зачинення соймової сесії та приходу до влади уряду полк. Славека, а ситуація у Польщі так само „ясна", як була підчас 2-ох тижневої кризи по упадку кабінету проф. Бартеля: повна дезорієнтація, „досконала неясність", хаос і безкрає поле для усіх можливих і неможливих здогадів та — можливостей.

Коли тільки полк. Славек став щасливим спадкоємцем нещасливих кандидатур пп. Шиманського і Яна Пілсудського, говорилося і писалося про розвязання сойму і — очевидно — розписання нових виборів. Така чейже, цілком незначна заповідь була єдиним конкретним місцем у декляративній промові нового премієра, виголошеній перед пленумом ББ., а сумнівне було лише, чи розвязання сойму і вибори послідують негайно, протягом найближчих днів-тижнів, чи після кількох місяців, які мали би послужити для відповідного „виховання" польського громадянства. В усякому разі, ситуація стала „під знаком виборів", після ББ. дістали наказ приготовляти „в терені" на вибори своїх виборців (?), відповідно почали до того приноровлювати свою тактику польські опозиційні партії. Мимоходом кажучи, це останнє не вийшло на добро санації, бо з одного боку опозиція почала консолідуватися і бльокуватися (три селянські партії: Пяст, „Визволєнє" і „Стронніцтво Хлопске"), а другого — опозиційна преса з місця підвищила тон до висоти виборчо-вічевих покликів!

Аж ось гринули поголоски про замір розвязання сойму без одночасного розписання нових виборів. Ці поголоски покликувалися на таємні конференції марш. Пілсудського з премієром Славеком, президента Мосціцького зі Славеком і Славека з мін. Царом. Ця остання конференція стояла видно у звязку з двома першими і вона теж кинула на все своєрідне світло: воно сяло з відомої слави нинішнього міністра справедливости, як невичерпаного джерела „конституційних сумнівів", зокрема ж у даному випадку підтвердженій статтею про „прецеденси" й „узуси", які — мовляв — формують найкраще життя держави (відповідь мін. Цара на отвертий лист адв. Ногурського). Опозиційна преса підняла крик. „Робітнік" (з 19. ц. м.) почав „перестерігати відповідальні чинники перед ризиковним кроком", цитувати конституцію та взивати „працюючі маси міст і сіл, щоби приготовлялися до нових виборів", яких — мовляв — не може не бути, якщо тільки уряд справді сойм розвяже.

Аж ось накинула нова хвиля поголосок знову з іншого боку. Уряд, мовляв, не чекаючи посольського внеску на скликання надзвичайної сесії, сам у травні таку соймову сесію скличе, визначуючи докладно її ціль: полагодження податкових справ і митних та ратифікацію ліквідаційної і торговельної умов з Німеччиною. Така весняна надзвичайна сесія мала би виключно господарський характер, міністр Матушевський виступив би на ній з великою, у тишині міністеріяльних кабінетів виготовленою фінансовою програмою, а нинішній керманич міністерства торгу й промислу Квятковський боронив би торговельної умови з німцями вже в характері не лише міністра, але й віцепремієра для господарських справ. Не дивниця, що після „виборчої" і „замахової" поголоски, поголоска „мирної співпраці" великої віри не найшла і зразу опозиційні польські кола зустрінули її як тактичний маневр, придуманий виключно на те, щоби стримати опозицію від зголошення внеску про надзвичайну соймову сесію.

І справді така інтерпретація тієї поголоски має видно всі дані імовірности, бо ось чуємо і читаємо, що коли тільки „центролів" предложить президентові республики вимогу скликати надзвичайну сесію, сойм негайно буде розвязаний, ба, що вже навіть відповідний декрет приготований. Безпосередньо після того на вулицях усіх міст появились би виборчі проклямації премієра Славека — про обниження оборотового податку!

Але скептики таки впевняють, що уряд сойму ще тепер не розвяже, сам сесії надзвичайної відчиняти не буде, але на домагання сойму її відчинить, зараз після відчинення зачинить та парляментарні ферії протягне аж до 31. жовтня. Щойно тоді, мовляв, сойм буде розвязаний і будуть розписані вибори на січень 1931 року.

Отже маємо до вибору: надзвичайну весняну соймову сесію, розвязання сойму і розписання виборів, розвязання сойму і не розписування виборів з пізнішим октроюванням конституції, себто „державний замах на рати", або втримування „статус кво" до пізньої осени! Що кому до вподоби — довільно може з хаосу поголосок вибирати. Покищо не відомо теж, коли прийде момент, що таки одна з тих можливостей здійсниться. А може здійсниться щось зовсім інше, про що навіть поголоски не згадують?!

Більшовицька інквізиція.

II

Метрика більшовизму. — Єдина офіціяльна релігія. — Обіцяний рай на землі. — Матеріялізм релігією.

Середньовічна інквізиція не перевелася сама з себе. Її поконав, зробив неможливою, „вічний революціонер", котрий з бігом віків зміняв своє імя й свою ідеольогію, але при цьому завсіди лишався вірним собі, що голосив „свободу совісти" й домагався її. Більшовицький комунізм це в простій лінії нащадок цього історичного „вічного революціонера". Така його метрика. Відродження й гуманізм, реформація, англійський деїзм, французький раціоналізм, новочасний соціялізм — ось це ті революційні струї, які боролися за „свободу совісти", витиснули свою печать на фізіогномії новочасного „духа часу", й церковну інквізицію зробили неможливою.

Більшовицький комунізм, якого батьком є жид Мордехай-Маркс (це друге прізвище прибране), признавався до тих самих вільнодумних, ліберальних засад, доки находився в фазі теорії. У більшовицьких скрижалях, ніби законах, ще й нині стоїть, що „религія — приватна річ". Ця фраза це найвища формула для „свободи совісти". Якщо державний закон признає, що релігія це приватна справа, так це мало би означати, що державній владі не залежить на тім, яку віру визнають її піддані. Одначе більшовицька дійсність показує, що фраза про приватність релігії є тільки історичним пережитком для найновіших „спасителів світа".

Від своїх компартійників більшовики програмово жадають атеїзму. А релігію в віруючих масах винищують усякими інквізиційними методами. Значить, що *атеїзм є явною програмою* для більшовиків. А що атеїзм це одна з форм віри, отже виходить, що для більшовиків віра є явною, державною річю — явною й державною ще в більшому стилі, як було римське поганство для римської імперії, магометанізм для турецької імперії, католицизм для західньо-европейських держав у середніх віках.

Турецький султан Селім І. (в 16. ст.) бажав дуже прислужитись Алахові й видав декрет, що всі його піддані силоміць мають бути перетягнені на магометанство, а всі святині мають бути перемінені на мечети. Зворушений розпучливим благанням патріярха Єремії І., Селім відкликав декрет. Чого турецький султан не важився зробити, на це зважилися комуністи-більшовики, наймолодші нащадки історичного „вічного революціонера", що боровся за „свободу совісти".

У більшовицькому царстві тільки віра володіючої партії має всі права, а всі інші віри засуджені на загибіль. Ось на що зійшла европейська довговікова боротьба за „свободу совісти"! Побороли церковну інквізицію, щоби на кінці установити диявольську інквізицію, яка всім людям хоче видерти їх душу.

Не ошукуймо себе ніякими „але" — в ролі тої, вже майже приповідкової „своєрідної російської душі". *Це безприкладний упадок, розклад духовної культури, здичіння людської душі*; це зворот — не в часи середньовічної інквізиції і не в часи турецького деспотизму, а десь далі й далі — не знати, як далеко взад.

Констеляція підчас середньовічної інквізиції була така, що пануючою була віра подавляючої більшости, а під меч інквізиції підпадали тільки рідкі одиниці, новатори, вороги усталеного, традиційного релігійного ладу. В більшовицькому царстві річ мається саме противно: пануюча меншість переслідує загал населення.

Але може хтось скаже: більшовики будують новий суспільний лад, „рай на землі". А для такої великої цілі мусять падати жертви.

Одначе й тут середньовічна інквізиція виходить у кращому світлі. Всяка інквізиція, завважуємо, ведеться в імені „раю". Середньовічні інквізитори вважали свою церкву за „царство боже на землі", за найвище духово-культурне досягнення. Обороняли цей „рай", знаючи, як він виглядає в практичних відносинах і що людям дає. А більшовики виставляють на інквізиційні тортури загал своїх підданих в імені щойно майбутнього „раю", якого практично й самі не уявляють собі, і не знають, що він людям дійсно давав би.

Це така ріжниця, як мучити когось, що не платить податку; а мучити когось тому, що не хоче сідати до ракети, яка має „поїхати на місяць"... Де більше насильство? Де більше безправство? Де менше здорового розуму?

Матеріялізм як релігія — ось де властиве джерело більшовицьких страхіть. Комуністичний експеримент не мусить виходити страшно. У первісній християнській громаді в Єрусалимі комунізм був оснований на глибокій і святій любови ближнього, й „не було вбогого між ними" (Діяння 4, 33).

Це залежить від того: хто і як переводить комуністичний експеримент? *Душа бе, а не рука;* — рука тільки виконує удар душі. Отже яка душа, такі будуть її удари. Матеріялізм, наче ржа залізо, зїдає вищі, ніжніші, етичні почування душі. Ось власне з того приводу комуністичний експеримент більшовицької партії виходить таким страшним.

І колиб у Німеччині комуністична партія стала пануючою, то також її комуністично-матеріялістичний експеримент був би не менше страшний. Вирішила це не „своєрідність російської душі", але Мордехай-Маркс, який замальгамував комунізм з „діялектичним матеріялізмом". Естеррейха „Історія німецької фільософії 19. ст." каже про Маркса: „Маркс мав незвичайно бистре око на діяльність низьких людських інстинктів, котрі для нього властиво були *одинокими*".

Мерзенна теорія зродила мерзенну дійсність.

о. д-р Г. Костельник.

Ґанді заповідає реквіз. уряд. соли.

Ґанді заповів, що на днях зачне реквірувати урядові склади соли. Бувш. члена законодатної палати в Бомбаю арештували в Пуні за нарушення закону про сільний монополь. Біля Даймонд Гарбур зібралося около 2.000 селян, де нелеґально фабрикують сіль. Поліція розгнала селян. Селяни обкидали поліцію камінням і ранили 16 поліціянтів; поліція стріляла шротом і ранила 3 селян.

З польської преси.

Поради „Ґазети Поранної" — як вирішити україно-російський спір: опертися на Польщу!

На нашу статтю про відношення до воєнних поголосок, у якій ми в найбільш загальних рисах зазначили наше становище до інтервенційних плянів, до внутрішнього більшовицького режіму та евент. повороту російської реакції („Воєнний шум". „Діло" з 26. ц. м.), відгукнулася перша львівська „Ґазета Поранна". У числі з дати 27. ц. м. находимо там передову статтю п. н. „*Українці супроти російської проблеми*". Зазначивши коротко, але досить вірно наші погляди, автор згаданої передової додає від себе таке:

„...Погано і небезпечно не доцінювати небезпеку російської реакції. Величезна легкість, з якою більшовики опанували Україну в 1920 році, свідчить наглядно, що не зважаючи на деякі переміни, які зайшли в міжчасі, український елемент, залишений сам собі, не є для російської експанзії противником поважним. Бо інша річ організувати заговори інтеліґенції чи використувати селянські рухи, викликані реакцією проти більшовицької аграрної політики, інша творити „сильну українську державу" всупереч усім сусідам разом з Росією та її отвертими кордонами. Орієнтація „на власні сили", голошена українськими націоналістами, досіль ніколи не витримала вогневої проби. Єдині періоди короткої і умовної самостійности завдячували своє повстання та істнування допомові посторонніх чинників і кінчалися, коли це оперття завело.

В історичному російсько-українському антаґонізмі всіляке суґерування себе гордовитими гаслами політичної самовистарчальности лише спізнює еманципацію української стихії і зводить її на помилкові, часто безвислідні, кровю зрошені шляхи. *Одна лише істнує дорога та один спосіб зупинення і спаралізування російського імперіялізму: опертися на Польщу. На ту Польщу, яка для стабілізації й остаточного вияснення відносин на европейському Сході, радо привитає за Збручем сильну, спільнотою змагань і найбільш життєвих інтересів тріско з нами заприязнену українську державу.*

На це слід передовсім піддати у великий сумнів поняття тієї „легкости", з якою російські більшовики (реґулярні російські війська!) заволоділи Україною. Боротьбу з російським імперіялістичним наступом після упадку царату треба рахувати зараз з приходом до влади Тимчасового Уряду у Петрограді та назначенням командантом київської військової округи полк. Оберучева. Після комуністичного перевороту на Московщині, ця боротьба приняла на гостроті і тягнулася по суті до 1922 року, бо врахувати до неї треба й ті українські повстання, які поважно потрясали російсько- більшовицьким володінням. Основою оцінки тої боротьби, найавторитетнішим критерієм оцінки сили тодішнього українського визвольного руху мусить бути факт, що політичносамостійницька українська стихія з 1917-го року проявилася після більше двохсотлітнього поневолення Московщиною (коли рахувати навіть не від 1654 року, але Полтавського бою 1709 р.) та після найбрутальнішого здавлення всяких найневинніших познак українства з ментом вибуху світової війни. Тому щонайменше западто поквапно ш. автор приймає українську історію 1917—20 рр. в основу твердження, що український елемент „не є поважним противником" для російської експанзії. Щож торкається уваги, що орієнтація на власні сили в історії України не витримала ніколи вогневої проби, то на неї можна відповісти знову таки віділанням до української історії, яка пророчисто доказала, що погубою для України були вічні та разураз змінливі орієнтації на *чужі* сили. Історичний досвід, який зробили українці протягом довгих віків аж до найновіших часів, дає теж відповідь на пораду польського публіциста — оперти концепцію української держави на тісний союз з Польщею. Взагалі у дискусії на цю тему польський публіцист має одну величезну перевагу над нами: не боїться цензури, яка може й у такій суто теоретичній розмові добачити дещо немилого. Тому справді приходиться авторові згаданої статті, замісць відповіди, порадити: хай совісно, й по можности сіне іра ет студіо вгляне в історію усіх українсько-польських союзів, які колинебудь істнували, від Конашевича через Виговського й Тетерю до Петлюри, зокрема нехай справді докладно познайомиться з історією отого останнього союзу та історією риського договору, нехай докине до того, як епільоґ, польсько-українські відносини останнього десятиліття і підведе білянс: користей і втрат отих „союзів". Бо нам здається, що таки трохи вище від паперової теорії стоїть реальний історичний досвід.

Остаточна румація.

Ставропіґія викинула пластову молодь на вулицю.

Москвофіли викинули остаточно українську пластову молодь з домівки в домі Ставропіґії, не ждучи на судову румацію. Цей поступок запамятає собі ціле українське громадянство!

Та якнебудь такого вчинку наших „русских" можна було надіятися, то нечуване є те, що Ставропіґія зробила це в саму велику пятницю (18. IV. ц. р.). А виконавцем був тут не хто інший, тільки сам сеніор Ставропіґії Третяк. Він звернувся до поліції, аби вона помогла йому заняти домівку Пласту, кажучи, що дотеперішні посідачі домівки (Українське Краєве Т-во охорони дітей і опіки над молодю та його філія) випровадилися, а на їх місце прийшли якісь чужі люди. Очевидно — все те було явною неправдою, бо в домівці були річи Т-ва і його піднаємця, кооперативи „Пласт". Не зважаючи на спротив присутніх членів Т-ва, поліція передала льокаль в посідання Ставропіґії.

Остаточну судову румацію переведено щойно в суботу 26. IV. при асисті комісаря поліції і кількох постерункових. Фотографів, які хотіли зробити знимку возів, навантажених річами в товаристві пластової молоді, заарештовано.

Дивогляди.

Атеїсти.

„Комуніст" пише, що підчас Великодних Свят в Одесі відбувся зїзд діточих організацій „безбожників". У нарадах узяло участь 500 дітей з усієї України. Зїзд рішив утворити раду, що має кермувати протирелігійною пропаґандою між дітворою.

Часописи є добром цілого народу. Хто його читає й за нього не платить, шкодить народній справі.

СТЕПАН ЛЕВИНСЬКИЙ.

У париських театрах.

(Докінчення.)

Актуальний репертуар. — Всього не оглянеш!

Але нашому туристові конче треба заглянути до „Французької Комедії". Це-ж перший театр на всю Францію, що славиться традицією Моліера.

Наш турист, здається таки син галицької землі і більше звик до сотиків як до блискучого золота і грубих шелестячих банкнотів, тому стає у довгу чергу під сумрачні ґалерії поважного театру, куди йти треба не тільки з газетою або книжкою, але теж і з маленьким складаним стільчиком, бо часто доводиться чекати годин дві і три. Це-ж субвенціонований театр, білети дешеві, але докупитися важко особливо на найдешевші місця.

Століття романтизму, славний „Ернані" промовляє до нашого туриста нотками казкової героїчности, повної брязкоту нікому непотрібних шабель і гомону життя, якого одинокою метою була утеча від дійсности, від усього правдивого і природного. „Яке це все пережите, застаріле і нікому непотрібне!" думає собі наш земляк і щиро дивується невгаваючим оплескам закоханої у романтизм французької публики.

Ці самі захоплені оплески чує він ще у цьому-же Театрі з нагоди „Романтичних" Ростана.

Але ця сама публика найповажнішого французького театру уважно слухає твору авангардового письменника: „Людський голос".

Це була велика париська сензація. Кокто попав у „Французьку Комедію"!. Ніби щось у роді маленької переоцінки вартостей, що завжди дає привід до богатьох злобних дотепів і десяток карикатур. Бо Кокто росте на очах... з есеїста, що гострив собі зуби на полеміці і шукав настроїв серед цих нашарувань людської думки, куди тільки рідко попадає проміння льоґіки, а знечевя виріс на письменника. Вже цьогорічний його роман „Страшні діти" пробудив шепіт загального признання.

„Людський голос" має це технічно ориґінальне, що він репрезентований тільки одним одиноким актором. Це розмова жінки крізь телефон зі своїм бувшим коханком, останнє прощання, останнє, що лишилось їй з нього. Це вже навіть не він, тільки його голос, але який дорогий і як важко з ним розстатися! Живуть у цій театральній мінятурі правдиві людські почування, глибокі і траґічні. Вся критика включно до крайньої лівої поставилася прихильно до неї.

Екзотичний репертуар виповнив афіші двох театрів. „Атене" дав щось поверх двісті вистав „Листу", анґлійського письменника Сомерсет Моґем. Це кримінальна драма перенесена аж до Сінґапур, ефектовна і банальна. Замітна сцена у китайському домі, що її акторами є найправдивіші китайці. Звичайно, у Парижі китайців не бракує.

У новому ротшільдівському театрі „Піґаль" іде „Сімун" Ленормана. Театр новісінький, побудований за гроші відомого франко-жидівського міліонера Генриха Ротшільда, цілий у дереві, склі і залізі.

Сімун, — гарячий вітер півдня, навіває дивних думок давнім европейським заточенцям, грішних бажань, навпів божевільних поривів. Неприродна любов батька до доньки, пімста коханки, що спричинює вкушення тамтої через затроєного скорпіона, чудові, надихані сонцем, спекою і яскравими колірами декорації, прецікаві інтермедії виповнені сценами з життя арабів, все це складається на цілість з сильним екзотичним запахом.

Маленький „Евр", що ще так дуже недавно був театром замкненим, доступним тільки для абонентів, ще все зберігає репутацію авангардного. Тут ставить свої песи Кромелінк і сам у них виступає, подібно як і другий „молодий" з відомим уже загально призвищем Сарман.

Наш турист попав туди випадково на „Король-камельо", Марселя Руфа, — гостру сатиру на безцеремонного у свому безідейному матеріялізмі французького середняка буржуя. Цей жанр сатири на всякі актуальні теми наближає песу Руфа до кабаретних скечів, плеканих у таких театриках як „Карикатура", „Два осли", „Театр десятої години" і інших театрах сатири.

Але число вечорів призначених нашим туристом на відвідування театрів поменшується, а не тільки самими театрами виповняється теплі квітневі й травневі вечорі і прозорі ночі молодого мандрівника. І тому то наш турист скоро простягне до нас руку з неповинною усмішкою і дещо збентеженим поглядом очей. — Вибачайте, скаже він, я сьогодні не до театру. Я маю важливе „ренде-ву" або, хочу писати листа до жінки...

Зрештою, він уже давно спостеріг, що годі зайти у всі театри, хочби тільки ті, що їх він записав по рекомендації світляної статистики великих бульварів.

І побут у Парижі родить нові зацікавлення. Призвища драматурґів і акторів стають тепер йому знайомі і він з острахом переконується, як широко і глибоко сягає коріння париського літературного дерева. Є автори, що їх песи грає одночасно кілька театрів. Це щасливці як: Марсель Паньоль, Жак Деваль, Люї Верней. Є актори, що одного вечора грають у двох окремих театрах.

Такий Ґаль грає одного вечора у „Потіньєр" і „Едуард VII." Не вірите? Перша дія у „Потіньєр". Тут грає він незвичайно важливу ролю, але, на щастя, у звичайному костюмі і, важне, він не потрібує „робити собі голови" для цієї ролі. Підчас антракту скаче у „таксі" і „по дорозі" зміняється у старої дати провінціонального добродія. Так перемінений зявляється в театрі „Едуарда VII.", де виступає у другій дії. На третю і четверту дію вертає назад до „Потіньєр" і віднаходить всю свою молодість і енерґію.

Але вже зовсім зневохочується наш друг до париських театрів, коли починає читати критики і літературні журнали. — Як тут зорієнтуватися?, повторяє заєдно стурбований. І як ці люди находять досить часу, щоби все те побачити і прочитати?

Справді проблема...

Що є і що не є політикою?

Рефлексії з приводу Загальних Зборів „Українського Народнього Мистецтва"*).

I.

Останні Загальні Збори жіночої кооперативи „Українське Народнє Мистецтво", що відбулися 29. III. і 8. IV. ц. р. у Львові, мусять викликати занепокоєння у кожного, кому лежить на серці здоровий політичний розвиток українського жіноцтва: ці збори виявили повну дезорієнтацію політичної думки серед деяких кругів наших жінок.

Заки наведемо приклади і факти тієї дезорієнтації, слід пригадати в кількох словах ціль і обсяг діяльности кооперативи.

Метою „Українського Народнього Мистецтва" є — як каже статут — „плекати народнє мистецтво і жіночий домашній промисл" і таким чином дбати про естетичне виховання членів та берегти від загину скарби нашої людової мистецької творчости, що здебільша є витвором жіночих рук. Кооператива веде майстерні народніх вишивок і через їх збут запевнює жінкам джерело доходу. Основана була 1922 р. заходами „Союзу Українок" у Львові, перетворившися з його промислової секції в самостійне промислове підприємство.

Від кількох літ „Українське Народнє Мистецтво" видає журнал-місячник п. з. „Нова Хата". І ось саме довкола журналу, як довкола тої ділянки праці кооперативи, що має найбільше громадське значіння, велася здебільша дискусія на Загальних Зборах. Не будемо тут розписуватися про вагу друкованого слова, яке оформлює громадську опінію. Вистане ствердити, що в „Новій Хаті" зацікавлені широкі круги жіноцтва тому, що побіч популярного тижневика „Жіноча Доля", який призначений у першій мірі для селянських жіночих мас, це одинокий у нас журнал для інтелігенток. „Нова Хата" є часто одиноким духовим кормом інтелігентного жіноцтва на місцях і тому не може бути байдужим, що в ній пишеться.

Не місце тут подавати всебічну оцінку „Нової Хати" й обмірковувати питання, чи і наскільки сповнює вона супроти українського жіноцтва свою виховну ролю, чи відповідає повазі хвилини, чи підготовляє жіноцтво до його великих громадянських завдань. Чи потрібний нам журнал, якого головним напрямком є естетизм і „плекання домашньої культури"?

Залишивши на боці ці питання, бажаємо навести кілька різких прикладів, які кидають світло на **політичну** закраску „Нової Хати".

І ось на Загальних Зборах „Українського Народнього Мистецтва" голова „Союзу Українок" в імені своєї організації подала до відома членам кооперативи слідуючі факти: редакція „Нової Хати" відмовилася помістити резолюції останніх Загальних Зборів „Союзу Українок". Між тими резолюціями був — як відомо — протест проти червоного терору. А треба пригадати, що на основі рішень Українського Жіночого Зїзду з грудня 1921 р., рішень, які обовязують досі, „Союз Українок" є „найвищою жіночою централею Галичини, яка обєднує всі галицькі жіночі організації", а річні Загальні Збори С. У., що є зїздом делегаток цілого краю, приймають постанови, яким повинно повинуватися ціле галицьке зорганізоване жіноцтво. Тому-то відмова помістити резолюції Загальних Зборів „Союзу Українок" має специяльно гострий характер.

Рівночасно „Нова Хата" відмовилася надрукувати анальогічний протест проти більшовицького терору, ухвалений з ініціятиви „Українського Жіночого Союзу" в Празі Чесько-словацькою Лігою миру й свободи, подаючи як причину, що „Редакція не містить ніяких статтей чи дописів політичного характеру".

Ця „аполітичність" „Нової Хати", яка не дозволяє їй друкувати протестів свого і чужого жіноцтва проти найгіршого окупаційного світу, під яким стогне українська нація, не перешкоджала редакції містити напротязі останнього року, отже в часі, коли боротьба українського населення з московським більшовизмом перейшла в дуже гостру фазу, цілу низку комунофільських статтей і заміток. І так напр. у ч. 11. за 1929 р. на стор. 19. „Нової Хати" в рубриці „Ріжні Вісти" находимо замітку п. з. „Селянка України". У цій замітці вихвалюється більшовицький журнал „Селянку України" буцім то він „сповнює велику культурно-освітню працю серед селянства", буцім то він є „органом працюючої жінки-селянки Радянської України" та „гуртує біля себе активніше жіноцтво" і т. ін. Редакція Нової Хати „вітає Селянку України з 6-тим роком видавництва і бажає їй найкращих успіхів у дальшій праці".

Сьогодні кожна дитина у нас знає, що ціла преса на Рад. Україні є змонополізована виключно в руках комуністів і що нема там ніоднього часопису, який був би висловом свобідної української громадської думки. „Селянка України" не є „органом працюючої жінки-селянки", але є кальонним органом комуністичної партії і вистане взяти до рук якенебудь її число, щоби переконатися, який її зміст і кому вона служить. У кожному числі найдете ганебні напасти на „контрреволюцію", себто на український національний рух, найдете статті про те, „як боротися з куркулями", „як переводити колективізацію", „як організувати кружки безбожників" і т. ін. І ось такого роду „аполітичну" роботу називає „Нова Хата" „сповнювання великої культурно-освітньої праці серед селянства" і ось такому журналеві пересилає „привіт і бажання найкращих успіхів у дальшій праці"! Хто в очах „Нової Хати"" заслуговує на назву „активнішого жіноцтва"? Невже ж ті жінки, які стоять у рядах комуністичної партії, які намагаються здушити визвольні змагання українців, які виповіли безоглядну боротьбу релігії, які поставили перед свій суд Єфремова і його товаришів?

Записка про „Селянку України" не є в „Новій Хаті" фактом відокремленим. Перекиньте останній річник, а переконаєтеся, що редакція переводила свою лінію щоправда обережно, але послідовно. В ч. 5. за 1929 р. найдете на стор. 7. новинку п. з. „З Канади", в якій про комуністичний журнал п. з. „Робітниця", що виходить у Канаді, пишеться, що він „здобув собі велику симпатію серед свідомого жіноцтва Канади". (Тут комуністки удостоїлися назви не „активніше жіноцтво", а „свідоме жіноцтво"!). „Робітниця" має з українством стільки-ж спільного що й „Селянка України". Цею новинкою слушно почулися ображені наші канадійські емігрантки і „Союз Українок Канади" протестував перед нашим Союзом Українок проти „таких неправдивих і образливих інформацій", зазначуючи, що свідоме канадійсько-українське жіноцтво бореться проти „Робітниці", яку заснували і ведуть московсько-більшовицькі агенти для більшовицької пропаганди".

Що для наших т. зв. „лівих" є, а що для них не є „політикою"? Належати до національної партії, визнавати національну ідеольогію і переводити її в життя — це очевидно „політика". Ухвалювати протирадянські резолюції це вже не лише „політика", але „політиканство", „шовінізм", „нетолеранція". Журнал мусить берегти своєї політичної непорочности і не може таких резолюцій друкувати. Але вихвалювати часописі, в яких опльовується українську національну боротьбу 1917—20 р. і все, що українське, це не є „політика", це, очевидно, лише „безстороннє інформування громадянства" та „сповнювання журналістичного обовязку". Скажіть, будь ласка, що в пресі є лише „обективним ствердженням факту", що його насвітленням, а що його викривленням? Де в громадянському житті кінчиться аполітичність, а де зачинається політика? Для „Нової Хати" ствердження, що українське жіноцтво, зорганізоване в „Союзі Українок" стоїть твердо на національній базі, є „політикою". Зате „обективною правдою" є характеризувати теперішній стан на Україні, яку більшовики зробили московською кольонією, ось як: „нинішні великі дні буяння української культури, українського слова, наростання нового світогляду, дійсне будування вселюдського братерства" (ч. 8—9. 1929 р. стор. 2). А описувати свято першого травня в Харкові, це свято комуністичного уряду і комуністичної вулиці, як всенародню українську маніфестацію (ч. 8—9. 1929 р., стор. 8—9) — це не є ніяка політика. Зате розписуватися про процес „С. В. У." — не треба, бо це очевидно було би теж „політикою". Та ні — в останньому числі „Нової Хати" за квітень ц. р. находимо згадку про харківський процес. Чи ця згадка, поміщена фактично „з журналістичного обовязку", відповідає своїм змістом, формою і обємом тій великій трагедії, яка відігралася на салі харківської опери, нехай оцінять читачі. Найбільшому політичному процесові, який знає історія України, присвячується кілька рядків, про найкращих національних українських патріотів, про цвіт української нації, пишеться в тому самому тоні, як писалося в „Новій Хаті" про „процес селян і селянок за приналежність до комуністичної партії" (ч. 6. 1929 р., стор. 9). Ось що значить обективність і аполітичність!

Мілена Рудницька.

*) **Від Редакції:** Цю статтю дістали ми ще далеко перед Великоднем, але з технічних причин не могли її досі опублікувати. Одначе через те стаття нічого не втратила на своїй актуальности.

Арештування пластунів у Стрийщині.

Польські часописи повідомляють, що командант постерунку поліції в Моршині придержав у громаді Бережниця члена Пласту, студ. унів. Гошовського, сина гр.-кат. пароха, у хвилі, коли він роздавав запрошення на посвячення прапору Загону Червона Калина в Стрию. Підчас ревізії знайдено у Гошовського по звісткам польської преси відозви УВО, тому його арештовано, а з ним і учительку нар. школи в Каліші Любинецьку, яка йому товаришила. Після того переведено ще ревізії у ріжних молодих людей, у яких знайдено компромітуючі матеріяли і близько 10 кг. агітаційних летючок. На основі тої ревізії арештовано дальших 3 членів позашкільного Пласту, в тому числі одну жінку. У звязку з тим проєктоване на 27. ц. м. посвячення прапору власти заборонили.

Погром „Сільськ. Господаря" в Луцьку.

(Допис з Волині.)

На перший день Великодня невідомі злочинці (хто вони, доміркуватися легко) зробили погром філії „Сільського Господаря" в Луцьку. Громили бюро філії цеглами, які носили з подвіря по другому боці вулиці. Від першого удару ушкоджено раму, вікно відчинилося, а цегла розбилася. Другим ударом цегли вибито велике шкло; цегла, вдаривши у внутрішню раму, залишилась у середині вікна. Третім ударом цегли вибито дві шиби: зовнішню і внутрішню. Цегла влетіла до помешкання філії й ударивши в протилежну стіну, розсипалася на дрібні кусники. Бюрко агронома філії і вся кімната засипані дрібними кусниками шкла.

Як оповідають сусіди, погром стався в год. 11. вечора. Громили якісь молоді люди. Звертає на себе увагу те, що не громили вони інших мешкань у тому домі, лише мешкання філії, над яким висить український шильд.

Погромлене бюро сфотографовано як з вулиці, так і в середині. Негайно покликано поліцію для спорядження протоколу оглядин погромленого помешкання бюра філії. В дні 23. квітня заступник голови, урядуючий голова (голова філії має відпустку) п. інспектор Л. Кобилянський зголосився до волинського воєводи і просив про розшук злочинців.

Цікаво, що цегла, влетівши до бюра, вдарила в тому місці, де на підлозі стояли „страшні" для когось металеві таблички для досвідних піль з написами: суперфосфат, потасова сіль, азотняк і т. д.

Дикунський погром селянської господарської організації викликав загальне обурення українського громадянства, а особливо селянства.

Луцький.

По широкому світі.

Уперше від великої війни офіціяльний представник англійської военної фльоти оглянув офіціяльно німецьку фльоту, на німецькі запросини. З другого боку командант „Гр. Цепеліна" д-р Екенер, що жде в Льондоні на прилет свого воздухоплава, відвідав ганґари англійського міністерства воздушньої фльоти.

По звісткам з Пешавару англійські війська відступають з деяких індійських міст. Урядові комісарі порозуміваються з населенням над умовинами замирення.

Більшовицький уряд рішив почати будувати „Цепеліни" при допомозі німецьких специялістів.

Федеральний суд Спол. Держав вияснив, що приналежність до комуністичної партії є перешкодою, щоби дістати американське громадянство. Мотив: Комуністичний світогляд суперечить основам конституції Спол. Держав.

Проти червоного терору.

Дальші протести українського громадянства.

До нашої Редакції наспіли в останніх днях ще такі протести проти більшовицького терору на Вел. Україні: делеґати всіх деканатів Львівської Архиепархії, зібрані на **Загальних Зборах Вдовичо-Сиротинського Фонду у Львові** в дні 25. лютого, на внесення б. голови комітету будови греко-кат. церкви в Києві; Загальні Збори **Української Студентської Громади у Варшаві,** що відбулися в дні 9. березня ц. р.; українське громадянство міста **Скали**, зібране на зборах дня 7. квітня; українці міста **Станиславова, зі**брані 13. квітня ц. р. на всенародньому вічу в салі кіна „Варшава".

Складайте жертви на оселю українських робітників пера в Ямнім!

Відгуки дня.

Три Дніпри.

Був свого часу у нас на Україні Дніпро „батько“. „сивоусий“, „ревучий“, „широкогрудий“ — і ще там як. Перепливав він через Київ, потім попри могилу Шевченка, а ще потім попри острови Чортомлик і Хортицю, де довший час жила його жінка Січ-Мати.

До 1920 р. Дніпро ще був — це я сам на власні очі бачив, чи тепер він ще є — не знати. Теперішні господарі Великої України могли з ним зробити теж якийсь експеримент. Може його спустили в Синє Море, може завернули і наказали обнятися з північною Двиною, а може перезвали на якийсь „Колектовод“, „Ком-ручай“, чи „Радпотік“

Був ще колись на Україні другий Дніпро — „Дніпро-Союз“. Він не плив, а тільки переливав гроші, мав їх неменше як тамтой води, а каменицъ більше як тамтой островів. В час освободження України москалями від буржуазного ярма українців, він пропав, лишаючи на місці свої камениці, які легко далися націоналізувати, а зате дуже тяжко даються направляти.

Але ще є на українській території третій Дніпро. Він ще напевно є, але просить помочі, бо готов також пропасти. Заливають його векслі, замулює журба, заростає осока буденщини.

Це календар „Дніпро“. Що року випливає він з львівського ринку ч. 10., розливається по цілій західній області, несе на собі еміґрантські судна надії та сподівань і що року всякає в галицько-волинські піски. Судна осідають на мілині, не маючи по чім вернути у Львів, а як і вертають коли, то з малим набором.

Але ще ніжадного року так не було як цього. Всі знають: пшениця дешева, жито ніпочому, худібка за півдармо, заробітки лихі, платня ще гірша… Звідкиж узяти на книжку! Календарів — як мух на весну, а читачі не дуже прибувають… Поплив „Дніпро“, взявши свій початок з векселя, запоруки та обіцянки, поплив і зараз за Львовом запався під землю. Знавці запевняють, що він порозділювався на богато потічків і що кожний з цих потічків доплив до місця призначення. Біда тільки, що мало хто подає вістку про те — навіть грошевім переказі.

Здибаю вчора людей, які стоять при джерелі, звідки випливає календар. Бачу, зовсім не змінилися, тільки трохи посивіли, примарніли і міни мають як бузьки по Спасі.

— Як здоровлячко?

— Нічого! — і покашлюють

— А інтереси?

— Спасибіг! — і вітхають.

Бачу, щось воно не добре з тими інтересами. Хотів би запитатися в чім річ, але галицька поведенція не позволяє так просто з мосту. Обходжу.

— Цьогорічні календарі, кажуть, дуже добре пішли.

— Пішли гарно, не можна нарікати! — і сумно глянули на себе.

— Все таки для вас велика поміч, отой ваш „Дніпро“. Коли розійдеться тільки 3.000 примірників, то вже добре.

— Розходиться і більше.

— Значить: усе в порядку!?

— Та… ніби так, але не дуже.

— Чому не дуже?

— Бо, бачите: Календар добре розходиться, але одна біда — гроші не приходять.

— Може почта!? — догадуюся я, хоч знаю, що не почта.

— Воно ніби можливе, але мало імовірне.

Помовчав я, помовчали вони, а далі прийшли до одного висновку: не почта! Тоді вже в отверті карти.

— Будь ласка — кажуть — напишіть, щоби люди прислали за календарі гроші. Запозичились ми на видання, автори нам зборгували, а експедиція таки за готівку.

І я пишу:

Дорогі Земляки! До кого заплив „Дніпро“ — нехай кожний трохи подумає, постукає в пальці і таки пішле належитість. Можна булоб і не посилати, але тоді мені буде стидно, що я нічого не поміг, вам буде стидно, що не послухали, видавцям, що просили надармо, а всім нам разом, що пропав ще й третій Дніпро.

Галактіон Чіпка.

Процес д-ра Мацьківної.

Четвертий день розправи.

Четвертий день розправи вбивниці д-ра Телішевського почався читанням протоколів із дослідів знавців судової медицини і психіятрії. Д-р Фростіґ читає: В родині обвинуваченої не стверджено нервових недуг, мати д-ра Мацьківної спокійна, зрівноважена людина, яка для дітей мала багато серця, а мало слів.

Батько більше вибухової вдачі, але добродушний і лагідний.

В родиннім житті родичів панувала гармонія. Обвинувачена д-р Мацьківна від дитини була дуже здібна, пильна, роботяща, над вік умово розвинена. В останніх літах через перепрацювання стала нервовою, кілька раз умлівала з перетоми і діставала нервові атаки.

Сексуальні вимоги обвинуваченої нормальні і скромні, вона аж у 21 р. життя була поволі дозрілою.

По вдачі вона еґоцентрична, настроєва, з нахилом до фантастичного трактування дійсности, жила фікціями, витвореними по лінії її бажань і мрій, тому не вміла обєктивно оцінити вартости нареченого й ідеалізувала його відношення до неї. Через ідеалізацію і фікції, вона навіть не вірила в те, що люди говорять про-ти Телішевського. Стан її нервів гістеричний. У хвилині вбивства була свідома, але сильно роздратована.

Предсідник трибуналу ставить присяглим суддям 5 питань: 1) чи д-р Мацьківна стріляла до д-ра Телішевського із наміром убивства і чи допустилась злочину вбивства; 2) чи стріляла, не маючи наміру вбити, а вбила; 3) чи вбила в стані нервового забурення і несвідомо; 4) чи винувата в тім, що д-р Телішевський утратив життя; 5) чи винна, що хоч не мала наміру вбити, то вбила.

Після цього промовляв прокуратор Сивуляк. Доказував, що хоч обвинувачена заявила, що не хоче боронитись, то її зізнання йшли по лінії оборони себе. Між її зізнаннями на поліції і в суді є суперечности. Мацьківна виконала вбивство свідомо. Прокуратор накликає видати такий присуд, щоб дати доказ, що не вільно самочинно револьвером зводити порахунки і що вбивство мусить бути покаране.

Д-р Глушкевич, який заступає родину убитого д-ра Телішевського, намагався оборонити память покійного: Застерігається, що не думає скидати вину на вбивницю, завдавати їй болю, бо вона і так терпіла немало, як терпіли багато і родичі вбитого. Родичі д-ра Телішевського, у розмові з д-ром Глушкевичом заявили: „Ми не хочемо обвинувачувати ні судити д-ра Мацьківну, бо як Славка нема, то і так нічого не поможе“. Д-р Мацьківна говорила в зізнаннях, що „як Славко не живе, то для мене все втрачене“.

Це шляхотне відношення родичів д-ра Телішевського, наказує, що присуд повинен бути також шляхотним. Але до вчинків покійного, треба відноситись також зі зрозумінням і вибачливістю.

Д-р Телішевський не був злою людиною, тільки був молодий, нерозважний, легкодушний, маючи 16 літ пішов на війну, військо дещо здеморалізувало його, зробило нервовим і дражливим.

В двацятім віці вільної любови, д-р Мацьківна повинна була знати, що любов дає не лише права, але і ризико, що чоловік, так як і жінка, в любови не можуть признавати ніяких сталих зобовязань на ціле життя.

Д-р Мацьківна належить до давнього типу жінок, які коли полюблять, то на ціле життя, не бачуть світа поза улюбленим чоловіком, не уявляють собі любови без шлюбу, тому вона переслідувала нареченого заздрістю, забуваючи, що святойванська мушка не летить за самцем, а тільки для нього світить, щоб він за нею літав.

Любити, не значить вічно терпіти, дати серце на вічну муку.

Нерви обвинуваченої, серце її були слабші, як дике почування любови і вона не видержала всіх мук, які дає кожна любов і — кулею закінчила свою траґедію.

Полумя любови пожерло життя одної людини, другу судіть, памятаючи слова: „Як Славка нема, то і так вже все втрачене“.

Почувши ці слова, д-р Мацьківна попала в гістеричний розстрій, кілька раз закричала голосно і непритомна впала на землю.

Обвинувачену винесено зі салі, розправу перервано.

Коли обвинувачена опритомніла, **оборонець д-р Ґіртлер** почав свою промову, згадуючи, що кільканацять літ він виступав у ролі прокуратора, а сьогодні перший раз виступає в ролі оборонця.

„Я не сам бороню обвинуваченої, але тисячі батьків і матерей, які мають дочок, що віддають любов чоловікові невідомому, дарують йому довіря, серце і часто стрічаються з невдячністю і брутальністю — говорив оборонець.

„За мною тисячі жінок, які знають, що таке любов, цей найбільший дар, даний Богом людині.

Навіть прокуратор із поза сухого акту обвинувачення просить: „Майте милосердя над нещасною жертвою долі!“

Любов Мацьківної, це 7-літня мука, це любов, у якій усміх такий рідкий, як усміх у лічниці.

Родичі обвинуваченої бідні люди, мають 7 дітей, але в цім домі панувала любов і гармонія, миж бачили, як брат обвинуваченої плакав говорячи про трагедію сестри, а мати і батько не мали сил бути на процесі.

В такій родині не родяться злочинці.

Д-р Мацьківна віддала д-рові Телішевському все, що мала: молодість, красу, невинність, 7 літ праці для нього, вона допомагала йому, від ранку до ночі думала тільки про нього. Щоби посвятити чоловікові 7 літ, на це треба не злочинця, але ідеальної жінки.

За 7 літ Мацьківна не була ніразу на забаві, бо поза нареченим не бачила світа, коли наречений не склав іспиту, то обвинувачена на колінах благала професора питати його ще раз.

Наречений бє її в лице, вона все прощає, бо любить, за все добро має лиш невдячність, муку, а навіть по його смерти вона в суді не сказала про нареченого злого слова, все простила.

Скільки чоловіків бажалоб найти в житті таку жінку, а не находить? Я не завидую прокураторові тої ночі, коли він виготовляв акт обвинувачення проти людини, яка нічого невинна. Я сам сидів у шкурі прокуратора і розумію, що такі акти обвинувачення виготовляється лише із професійного обовязку.

Ви судді присяглі бачили і знаєте трагедію Мацьківної, розумієте, що вона вчинила те, що мусіла, тому верніть батькам їх дитину, верніть суспільности одного члена і то так, щоби чесний чоловік подав обвинуваченій руку, як чесній людині і не вагався ділити з нею своє життя і долю“.

ПРИСУД.

Після промови судді присяглі на 1. питання відповіли 12 голосами „ні“; на 2. питання 9 „так“, 3 „ні“; на 3. питання 12 „так“.

Серед загального напруження **прочитано присуд, яким д-ра Мацьківну звільнено від вини і кари.**

Почувши увільняючий присуд, обвинувачена впала непритомна. Рідний брат і сестра винесли її на коридор та відвезли до дому, до нового життя, нових радощів і смутків.

Ол. Б.

Православні справи.

Поява брошури про т. зв. ревіндикаційний процес.

Уже вийшла з друку заповіджувана нами книжечка про цю надзвичайно цікаву справу, яка відома під назвою ревіндикаційного процесу. Книжка носить титул: „Процес за православні церкви“. — „Справа т. зв. ревіндикаційних судових процесів про передачу 724-ох православних святинь римо-католицькому костелові“.

Книжка обіймає головну частину справи процесу, Волинь і Полісся, себто саме українські території з православним населенням у Польщі. Редаґував брошуру Іван Кедрин, статистичні матеріяли зібрав та опрацював Володимир Косоноцький, видала Українська Парляментарна Репрезентація. Зміст брошури такий: 1) Вступ (про предмет розгляду та завдання брошури), 2) Безпосередня причина виточення процесу, 3) Текст судових позовів, 4) Пояснення позовів, 5) Відгуки зголошення позовів, 6) Поклик митрополита Діонисія, 7) Заяви римо-католицького епископату, 8) Заява митрополита Шептицького, 9) Ревіндикація на Волині і Поліссі у світлі цифр; а) Волинь ціла і кожний повіт окремо і б) Полісся ціле і кожний повіт окремо, 10) Загрожені церковні мастки; а) на Волині, б) на Поліссі, 11) Православна Церква на Волині і Поліссі (історичний огляд) і 12) Висновки. В „Додатку“ поміщено: 1) Список православних парафій на Волині і 2) Список православних парафій на Поліссі та 3) Список римо-католицьких парафій на Волині і Поліссі. Брошуру завершують дві мапи: Волині і Полісся, на яких докладно назначено всі святині, за які ведеться ревіндикаційний процес, римо-католицькі костели й костели „всходнего обжондку“ з одночасним зазначенням числа римо-католиків і православних у кожній місцевости.

Як бачимо з повищого, брошура може дати кожному й неознайомленому із цією справою суцільний її образ. Її замовляти можна у Секретаріяті Українського Клюбу у Варшаві на імя п. В. Косоноцького або в книгарні ім. Шевченка у Львові, де її головний склад.

„Православні бебісти“ і муштарда по обіді.

Вже підчас останньої сесії сойму було відомо, що „православні бебісти“, себто пп. Богуславський, Сегейда, Острейко і ще два-три анонi-

ки в ББ. дістали прочухана („вигавор") від своїх властей, що ось — мовляв — уидисти зорґанізували з укр. і білор. православних послів і сенаторів окрему „комісію для оборони справ Православної Церкви", а вони, православні бебісти, остали поза скобкою прилюдного православного життя! Пп. Богуславські і Сеґейди старалися доказати властям, що всетаки їх православна фірма може бути корисна, і тому то з подиву гідною ревністю заступали зі соймової трибуни становище уряду в усіх найбільших болячках Православної Церкви. Таким робом б. „посол" Сеґейда переконував сойм у справі Жабча, що „про запечатання церкви просила воєводу сама делеґація православних жабчан, адміністрація заховувалася дуже спокійно" і т. д., що не перешкоджало йому і п. Богуславському хвалитися потім — що це їх заслута, коли православним жабчанам церкву таки повернено. Той-же самий Сеґейда одобрював становище міністра віросповідань у справі Собору Православної Церкви, а п. Богуславський виступив проти негайности українського внеску в справі розбірки православних святинь.

Але така вірна служба виявилася швидко медвежою прислугою. Бо можна було провадити всяку штудерну гру на терені Варшави і бути вдоволеним з враження, яке ці палкі промови робили на бебеках, ендеках і пястах, а проте враження серед православного населення на Холмщині, Волині і Поліссі було цілком інше і відповідно теж щораз виразніші ставали настрої та відношення цього населення до ББ. Це ставало настільки ясно, що прийшлося робити — відворот.

Для задокументування, що „православні бебісти" не менше піклуються добром Православної Церкви від членів Українського Клюбу, до марш. Шиманського, як кандидата на премієра, уперве зголосилася „делеґація" православних послів Клюбу ББ". Але швидко ця делеґація розлетілася, бо прийшло уневажнення виборів у Ковлі і пп. Сеґейда та Острейко втратили мандати. Остався п. Богуславський, осиротілий оборонець православія. І ось в квітні ц. р., вже після зачинення сесії, п. Богуславський в імені „групи православних послів з ББ." склав урядові меморіял.

У цьому меморіялі „православні бебісти" виступають вже проти акції римо-католицького клиру в справі „ревіндикація" нинішніх православних святинь та апелюють в цій справі до „здорового розуму польського уряду"! Так само — хоча делікатніше і дипльоматично кручено — говорять про справу Собору, про потребу окремого православного єпископа для Волині і т. д. М. і. кажуть пр передсоборну орґанізаційну комісію, — яка вже передтим була складена!

Цілий той „меморіял" є не тільки відворотом за цілій лінії і документом компромітації „православних бебістів", але теж документом їх повного безсилля, яке щонайвище може проявитися у смакуванні муштарди по обіді.

Бомба в посольстві СРСР. у Варшаві.

Дня 26. квітня варшавську поліцію повідомив дозорець дому при вул. Познанській 17., що зі сходів офіцини невідомі люди перевели електричні проводи крізь комин і дах на сусідній дім під ч. 15., де є посольство СРСР. Слідча поліція ствердила, що кінці того дроту були впущені в комин будинку посольства. На даху ч. 17. найшли годинниковий апарат получений електр. проводом. З огляду на екстериторіяльність будинку нач. сх. виділу мін-ства закорд. справ Голувко дістав від посольства дозвіл перевести слідство в будинку посольства. Слідство відбулося в присутности членів посольства. Коли хотіли витягнути предмет, завішений на ел. проводі, предмет той урвався і впав на дно комина. Стіну пивниці пробили та видобули відтам руру довгу на 70 цм., з проміром 18 цм. з залютованим ел. запальником. Руру вмістив хтось, що дістався крізь комин дому ч. 17. Щоби спричинити вибух, замаховці старалися вихіснувати ел. проводи дому ч. 17. та залучили до них по 3 залучники, до яких прилучили ел. провід, получений з механізмом і рурою.

Із найновіших вістей виходить, що військова експертиза виявила, що в рурі було 5 кґ. пороху, а не було ні екразиту ні динаміту, тому бомба не мала великої вибухової сили. Найбільший вибух міг здемолювати одну кімнату. В ночі поліція перевела серед українських і російських еміґрантів 62 ревізії, та вони не дали висліду. Здоґадуються, що бомбу підложили члени III. інтернаціоналу.

Посол СРСР. у мін. Залєського.

На понеділок заповіджено візиту більшовицького посла в Варшаві Овсієнка у мін. закорд. справ Залеського. Дату конференції устійнили ще мин. тижня. Зачувати, що в звязи з викриттям бомби, посольство СРСР зложить польському урядові відповідну ноту.

Як серби мучать хорватів.

У другому дні розправи проти 24 хорватів оборонець Гердн сказав, що обвинувачені дістають у тюрмі лише воду та хліб; мусять спати на самій долівці, навіть без соломи. В келіях їх сковують ланцюгами. Обв. Бернардич сказав, що він невинний, в поліції признався до вини тому, що його мучили. Йому звязали руки на плечах і ноги, вішали його коміть головою. Кидали його на долівку й топтали ногами. Мучили його від 6. год. рано до 6. год. веч. Обвинуваченого били в присутности шефа поліції в Загребі.

Дальші арештування.

Ревізія в переплетні Гевака.

У звязи з арештуваннями, переведеними серед української молоді у Львові, польські ґазети пишуть, що поліція впала на слід акції, якої метою були замахи в дні 3. травня. В суботу, 26. квітня, поліція перевела слідство в переплетні Гевака при вул. Чарнецького 26., де працював перепл. помічник Саляк. Саляк із Власійчуком несли тому кілька днів валізу, яку поліція відібрала в них на вул. Сенявських. Саляк тоді втік. Польські часописи пишуть, що вибухові матеріяли, які Саляк мав дома, переніс до переплетні. Підчас ревізії в переплетні, як твердять польські часописи, найшли пироксиліну, мелініт, екразит і кілька бомб. Перевели теж ревізію в каменярського майстра Мар. Штаєра (Пястів 11). Штаєра арештували. В звязи з ревізією в т-ві „Зоря" арештували Вас Маліновського, Вол. Старибу, Ів. Токара й Андр. Ткача. Ведуть дальше слідство.

Польські ґазети повідомляють, що 20 кґ. екразиту, який поліція відібрала Власійчукові у валізі на вул. Сенявських мало що не вибухнув на складі. Мусіли спровадити 2 військ. піротехніків і вони цей екразит змочили водою.

Арештування комуністів.

В почт. уряді ч. 15. при вул. Кульпарківській поліція арештувала 2 людей, як надавали пакети комун. відозв. Пакети ті були адресовані на провінцію. Арештовані це Вл. Ляскевич і Вол. Соботаш.

Зі спортового життя.

Мистецтва А-кляси.

ПОҐОНЬ І. Б.—УКРАЇНА 3:1 (2:0).

Перша програна України в цьогорічних мистецтвах А-кляси. Українська одинацятка, що виступила в звичайному складі, переважала свого противника, особливо в першій половині, а програну її спричинив нервовий воротар Новицький, що вибігав без потреби і тим нешить цілу дружину. Оба здобуті в першій половині ґолі завдячує Поґонь виключно йому. В другій половині грав на воротах Бутель І. і вивязався зі свого завдання без заміту. Одинокого ґоля для України стрілив Кобзяр з подання Підлісецького. Суддя п.Маркус. Видців ок. 1.000.

УКРАЇНА ІІ.—ПОҐОНЬ ІІ. 2:2 (2:0).

Змагання за мистецтво Б-кляси закінчилися ремісово.

Львів. Світезь—Чорні І. Б. 3:2 (3:1).
Львів. Гасмонея—Лехія 2:2 (1:1).
Перемишль. Польонія—Ресовія 2:1 (1:0).
Стрий. Поґонь (Стрий)—Яніна (Золочів) 2:0 (0:0).

Мистецтва Ліґи.

Львів. Чорні—ЛТСҐ. 0:0. Чорні мали значну перевагу в першій половині, якої не вміли використати.

Варшава. Поґонь—Польонія 2:2 (0:1).
Краків. Краковія—Ґарбарня 2:1 (1:0).
Познань. Варта—Варшавянка 4:2 (3:0)
Лодзь. Висла—ЛКС 2:0 (1:0).

Поклик до споротових товариств.

Просимо всі українські спортові товариства на провінції подавати нам коротенькі звідомлення зі змагань негайно після їх закінчення, які міститимемо в найближчому числі. Найкраще буде, як дотичні референти вкидатимуть звідомлення зі змагань до почтового воза найближчого поїзду, що їде до Львова, так, аби ми мали ті звідомлення вже найближчого дня по змаганнях. Спізнених звідомлень містити не будемо.

Тернопіль. Єгуда—Поділля 2:1.

В Тернополі засновано чи пак відновлено в осени 1929 р. українське спорт. Т-во „Поділля", яке змагатиметься в цьому році за мистецтво Ц-кляси. Покищо в дні 21. ц. м. Поділля розіграло товариські змагання з жид. спорт. дружиною „Єгуда" з вислідом 1:2 в користь Єгуди.

НОВИНКИ

— **Похорони бл. п. о. Івана Яворського** відбулися 25. квітня ц. р. при великій участи духовенства та численному здвигові вірних, як парохіян, так і замісцевих, переважно відпоручників товариств та установ. На домовині видніло багато вінців, між якими було кілька від установ і один, дуже характеристичний своїм написом: „Молодь Стрільбич — свому о. пароховї". В церкві виголосив проповідь о. ігумен Пелех ЧСВВ. з Лаврова, над могилою сказав зворушуюче слово товариш Покійного о. Бабій з Самбора. Як відпоручник „Просвіти", Українського Нац.-Дем. Обєднання і Парл. Репр. говорив сен. М. Галущинський. Між приявними був також пос. В. Зубрицький. О. сен. Татомир, що був перешкоджений, прислав письмо. Гарне змістом і формою прощальне слово сказав при кінці й один парохіянин. Старосамбірський хор своїм добре вишколеним співом причинявся до збільшення щирости й поваги сумного обряду. Похорони, масова участь у них і промови вказували, що Покійник був дуже люблений своїми парохіянами. Хоч в останніх роках дуже немічний, а проте не тільки цікавився всіми проявами життя, але й був дальше духовим провідником для своїх парохіян.

— **Заборона Шевченківського концерту.** Львівське Городське Староство не дозволило кооперативі „Робітничий Театр" у Львові уладити святочний вечір у честь Шевченка в дні 21. квітня ц. р. в салі Ремісничої Палати при Стрілецькій пл. Заборона мотивована оглядами на порядок і публичну безпеку.

— **Зрівнання австрійських емеритів з польськими.** У „Деннику Законів" ч. 71. з 16. жовтня 1929, як повідомив „Станиславівський Курієр", оголошено нарешті міжнародню конвенцію про признання емеритур давнім австрійським урядом. Згідно зі статею 3. цієї конвенції емеритальні пенсії, що мають бути виплачені, не можуть бути нижчими від пенсій означених давнім австр. урядом. Ця конвенція обовязує Польщу від 10. червня 1929. З менту видання через польський уряд виконних приписів до цієї конвенції, австрійські емеритури будуть перераховані з австр. валюти на польську. Емерити ждуть цього великого менту вже цілих 11 літ!

— **Спосіб на ощадність.** Міністерство комунікації повідомляє всі дирекції залізниць у Польщі, щоби обмежувати рух поїздів, з огляду на ощадність. Хто мав нагоду їздити на свята поїздами, знає вже, як виглядає подорож у бочці оселедців.

— **Причина самогубства.** Львівському кравцеви С. Таґановському, російському еміґрантові, визначили оборотовий податок 1200 зол. Відкладав він гроші на цей податок з дня на день, відмовляючи в хаті всього. Це дало привід до суперечок з жінкою, а в результаті скінчилось тим, що Таґановський пробував кинутись під поїзд, бо мешкає недалеко залізниці.

— **Ріжні вістки.** Нім. уряд рішив викарбувати памяткові медалі з нагоди 5-ліття президентури Гінденбурґа. — Є вістки, що Ватикан випустить у світ уже цього року власні гроші. — Річно вмирає у СРСР. 150.000 осіб на рака. — У Шікаґо призначили проф. антропольоґії місіонаря-францисканця Бернарда Гейль, що є авторитетом в індійській етнольоґії. — У Гаазі помер визначний історик мистецтва Ц. Гофетеде де Ґроот, дослідник Рембрандта і знавець голяндського малярства. — Мозок російського поета Маяковського, що скінчив самогубством піде до московського державного музею. — Австрійське фільмове підприємство „Саша" продане за 250.000 дол. з тим, що нові власники його поширять.

— **Двічі похоронений.** У італійськім містечку Бентіволіо трапився на свята оригінальний випадок. З міського шпиталя йшов похоронний похід. Ховали найбогатшого громадянина Люіджі Берґамаскія. Народу була сила. На цвинтарі — китиці, промови. Коли вже мали спускати домовину в могилу, один із робітників поклав її на землю так сильно, що одна дошка вискочила з неї. Тоді присутні побачили, що домовина порожня. Почали шукати за небіщиком. Пішли сплітки, що він не вмер. Тимчасом виявилось, що шпитальні сторожі підпивши собі на свята, забили домовину, ґадаючи, що небіщика вже положили туди раніше. Кілька годин пізніше треба було похорони повторити. Але крім рідні ніхто вже не взяв у них участи. Наріде тої ґалки, що двічі нікого не ховають.

— **Символічна крадіж.** В опіці міста Льокарно находилось славне перо, яким підписали мирні льокарненські трактати. Його позичили на виставку в Гаазі. Коли виставку зачинили, пера вже не було. Воно було зі щирого золота. А може його вкрав не звичайний злодій, а ворог Льокарна?

— **Для перевірки Дарвіна.** Цієї осени вибереться наукова експедиція до середньої Африки під проводом шведського вченого проф. І. Бромана, з участю шведського ботаніка Торнбльяда. Торнблянд дає гроші на цю експедицію; він єднає зі спеціяльністю ботаніка дохідну професію... власника великого готелю в Стокгольмі. Мета експедиції подвійна: зібрати ботанічний матеріял і антропольогічний, а саме матеріял потрібний для дослідів над теорією Дарвіна.

— **Радіове поготівля.** Недавно в Польщі відкрито велику і розгалужену установу під назвою „Радіове поготівля Фіділса" сотворену саме цим підприємством. Без огляду на великі видатки, получені з такою організацією Польські заведення „Фіділс" створили велику сіть, розкинених по цілім краю пунктів, яких під цю пору є 124. В Варшаві і сімох провінціональних відділах ведуть поготівля спеціяльні інженіри, котрим підлягають поодинокі райони. Таким робом навіть до найдальшої закутини може дістатись представник радіового поготівля. „Ці фахові представники-інспектори складаються з відомих місцевих радіоаматорів-техніків і не мають права безпосередньо вести продажі. Їх виключним завданням є лише давати ради і фахові поради, за які нераз дуже важко в менших місцевостях. — Діяльність цих інспекторів має велике значіння для розвою радіофонії в Польщі. Ця нова установа без сумніву дасть немениі вислідн як заплановані через польські заведення Фіділса радіові експедиції.

З концертової салі.

Концерт „Дрогобицького Бояна" в Самборі.

В дні 6. IV. повторив „Дрогобицький Боян" свій концерт з творів Леонтовича в Самборі на дохід памятника Вербицькому. Цей третій з черги концерт „Дрогобицького Бояна" з тою самою програмою (Дрогобич, Борислав, а тепер Самбір) пройшов з цілком поважним мистецьким успіхом. За час від першого концерту в Дрогобичі, про який я сповіщав на цьому місці, зробив „Дрогобицький Боян" великий поступ. Багато звукових шороховатостей вигладжено Інтонаційних певних домагань майже не помічається, а деякі місця (як ось шіснацяткові пассажі сопрану в „Зайчику") вийшли дійсно прецизно. Не зважаючи на те, що темпа всіх виконуваних пісень були такі, які мають бути (без „обовязкового" сповільнювання, яке у нас так радо практикується), хор співає легко і всю свою увагу звертає не на те, що робить, але вже на те, як робить. Хор співає цілу майже двогодинну програму (23 пісні, з яких де які мають і кільканацять стрічок!), з памяти.

Дирігент о. дир Сапрун, який стільки праці поклав на те, щоб хор ставав чимраз кращим „інструментом", старався дати в кожній пісні більш-менш заокруглену цілість-картину. Для кращого осягнення цеї цілн прийдеться йому ще трохи більше вирівняти силу звуку поодиноких збірних голосів, так, щоби приміром бас не видав у моментах захоплення фф-мом — звук т. зв. популярно „бассо-ринкандо"... Слід також обережно ставитись до ріжних нотних видань, аби не трапились такі речі, як у „Ой пряду", яку то пісню співає „Дрогобицький Боян" з одним тактом мурмурандового передспіву (має бути 2 такти!) і тим не дає настрою, такого потрібного перед вступом сопрану, який словами „Ой пряду, пряду" пояснює це мурмурандо.

Концерт попередив виклад д-ра Н. Ніжанківського, трохи відмінний від того, який я чув у Дрогобичі. На цей раз говорив Ніж. може менше „вчено", зате більше приступно. Вихідною точкою його реферату були твори програми, які він обговорював так, що перед слухачами поставлено духове облича Леонтовича як музика. Вдоволена публика не щадила оплесків усім виконавцям.

Р. Отсен.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Володимир Косоноцький: **„Процес за православні церкви".** Справа т. зв. ревіндикаційних судових процесів про передачу 724 православних святинь римо-католицькому костелеві. Частина перша: Волинь і Полісся. Зібрав та опрацював Володимир Косоноцький, секретар Канцелярії Української Парламентарної Репрезентації. Редагував Іван Кедрин. Видання Української Парляментарної Репрезентації. 1930. До брошури додано дві карти. Стор. 56. Формат 8°.

М. Вишиванюк: **„Гамівка"**, модель помічний при навчанню музики і співу, головно ж при науці ґам і сольфеджія. Коломия 1929.

Д-р Шухевич Степан: „ВИДИШ БРАТЕ МІЙ". (8 місяців серед УСС-ів). Львів, 1930. Видавнича Кооператива „Червона Калина". Стор. 232. Фор. 16°.

Д-р Г. Кох: „ДОГОВІР З ДЕНІКІНОМ". (Від 1. до 17. листопада 1919 р.). Львів, 1930. Видавнича Кооператива „Червона Калина". Стор. 56. Форм. 16°.

Михайло Галаган: З МОЇХ СПОМИНІВ. (80-ті роки до світової війни). Частина І. Львів, 1930 Видавнича Кооп. „Червона Калина". Стор. 204 Форм. 16°.

Федір Дудко: „ЧОРНИЙ КРУК". Оповідання. Львів, 1930. Видавнича Кооп. „Хортиця". Стор. 96. Форм. 16°.

Ярослав Ярий: „СОНЦЕБЛИСКИ". Збірка Поезій. Коломия 1930. Накладом Р. К. Барицького. Стор. 40. Формат 16°.

М. Ростcovич: НОВІ ЗАВДАННЯ НА ОСВІТНЬО-ШКІЛЬНОМУ ПОЛІ. Львів, 1929. Накладом автора. Стор. 24. Форм. 8°.

La terreur rouge et l' Ukraine Sovietique. Appel des etudians ukrainiens au monde civilise. Geneve-Prague 1930. Стор. 20. Форм. 8°. Крім французького є в брошурі ще й текст англійський та німецький.

В. Королів Старий: ЯК ВИБИРАТИ КОНЯ? (Порадник практика). Видання шесте, поправлене автором з 22 малюнками. Накладом Краєвого Т-ва „Сільський Господар". Львів, 1930. Стор. 48. Форм. 16°.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Понеділок, 28. квітня, год. 7·30 веч. Травіята.

Малий Міський Театр:

Понеділок, 28. квітня, год. 7·30 веч. „Пан Топаз".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова фільма: Співець Парижа (Моріс Шевальє) і опера „Ловці жемчугів".
КАСІНО: Коли жінка забудеться.
КОЛЬОСЕИ: Чортівський репортер (Еді Польо).
ЛЕВ: Душі в неволі (Бол. Пруса).
ОАЗА: Шатівниця сердець.
МАРУСЕНЬКА: Весільний марш (звукова фільма).
ПАЛЯС: Звукова фільма: Спокуси Европи (Ліліяна Гарвей, Іго Сим).
ПАН: Краса життя (Жеромського).
ПАСАЖ: Шакаль-примара. Тиждень Метро-Голдвин-Маєр. Амер. комедія.
ПРОМІНЬ: Любов у природі. Невідомий батько.
СТИЛЕВЕ: Шалена графиня. Фред Томпсон.
ФАТАМОРГАНА: Магдалина.
ХИМЕРА: Весняні бурі.
УТІХА: Щораз скорше (Гарольд Льойд).

Програма радіо.

Львів.

Понеділок 28.

11·58 Сигнал часу. 12·05 Концерт грам. плит. 17·45 Легка музика з Варшави. 18·45 Всячина, музика грам. плит. 19·58 Сигнал часу, гайнал. 20·05 Музична балачка. 20·30 Міжнародній концерт із Відня. 22·00 Трансм. з Варшави. 22·15 Комунікати.

Вівторок 29. IV. 1930

Варшава (1411,7) 12·10 Рад. шк. поранок, 17·45 Популярн. концерт. **Краків** (312,8) 17·45 Попол. концерт. **Познань** (334,3) 19·50 „Страшний двір" Монюшка (транс. з Вел. Театру). **Вильно** (385) Попол. музика. **Гельсінгфорс** (221) 18·35 Аіно Антеркоскі: Спів, 19·00 Симфон. концерт. **Ляйпціг** (259) 16·30 Звіриний світ у музиці (концерт), 19·30 „Люіза Мюлер" оп. Вердія. **Льондон** (356,3) 20·45 Концерт радіоорх., 22·45 Ціп-Богемія. 22·05 Камер. музика. **Берлін** (416) 20·15 Бетельштудент (оп. Міллєкера). **Рим** (441) 21·10 Трансм. опери з Неаполю **Лянґенберґ** (473) 21·00 Банкроцтво (др. Берсона). **Прага** (487) 18·30 Борис Годунов (оп. Мусоргського). **Мілано** (501) 12·00 Орхестра, 19·24 Обід. концерт. **Відень** (516,3) 20·00 Легарів вечір **Рига** (525) 19·93 Камер. музика. **Мюнхен** (533) 19·30 Шванда-кобзар (опера). **Будапешт** (550) 12·00 Дзвони, 19·25 Симфонія сердець (трансм. з кіна). **Москва** (825) 20·30 Концерт „Імпресаріо" Моцарта „Аптекар" Гайдна. **Ленінград** (1000) 14·00 Грам. плити, 16·30 Концерт. 19·00 Трансм. опери **Харків** (1304) 20·00 Мист. концерт, 22·10 Грам. плити. **Париж** (1725) 21·00 Дама в доміні.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Виділ Тов. Вак. Осель у Львові прохає усіх охочих до збірки, що відбудеться в дні 11. мая ц. р. у Львові, явитися у второк дня 29. квітня в год. 5. попол. в домівці Марійського Тов. Пань при вул. Блахарській ч. 11/II в ціли її зорганізування і розділення місць збірки. 1956

Український Театр під управою Ів. Когутяка. 1950

Сможе:
Понеділок 28. IV. „Гаркуша".
Вівторок 29. IV. „Пташник з Тиролю".
Середа 30. IV. „Пан Твардовський".
Четвер 1. V. „Безробітні".

Борислав:
Пятниця 2. V. „Король Життя".
Субота 3. V. „За Німан".
Неділя 4. V. „Те чого не бувало".
Понеділок 5. V. „Пташник з Тиролю".

Т-во Учительська Громада в Дрогобичі улаштовує від 15. травня підготовчий курс до І. кл. класичної і IV. кл. гуманістичної гімназії. Наука безплатна, зголошення в будинку гімн. при вул. Сніжній. 1940 3-3

З Львівського Бояна. Повідомляється всіх Вп. Членів і тих, що хотять вписатись в члени Т-ва, що проби хорові на ювилейний концерт в честь Їх Ексц. Митрополита починаються **вівторок 29. квітня ц. р. в год. 7. вечер** в льокали Т-ва вул. Шашкевича. — **Виділ.** 1954

На „Рідну Школу" зложили Вп Народня Школа в Домашеві 15 зол. замість квітів на домовину бл. п. о. пароха Івана Сиротинського; Чит. „Просвіти", Знесіння 10 зол. замість вінця на домовину бл. п. Володимира Дубінки; д-р Теодор Соневицький — Старий Самбір 10 зол. замість вінця на домовину бл. п. о. Івана Яворського зі Стрільбич. — Вп Жертводавцям складає щиру подяку ГОЛОВНА УПРАВА. 1960

КОНКУРС.

Подання о посади учителів в середніх школах „Рідної Школи" на шкільний рік 1930/1 треба вносити до Головної Управи „Рідної Школи" до дня 15. червня ц. р. До подання належить долучити крім університетських документів поручаюче письмо від якоїсь поважної народньої установи і заяву про безумовне принятта наданої евентуально посади. Під увагу буде Головна Управа брати тільки подання внесені протягом шкільного року 1929/30 по день 15. червня. Звертається увагу петентам, що шкільна Кураторія дає дозвіл навчання з правила тільки іспитованим кандидатам. В дівочих семінаріях і гімназіях учителями руханки і шкільними лікарями можуть бути лише жінки.

Головна Управа „Рідної Школи".
У Львові, Ринок 10/II. 1961 1—3

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.